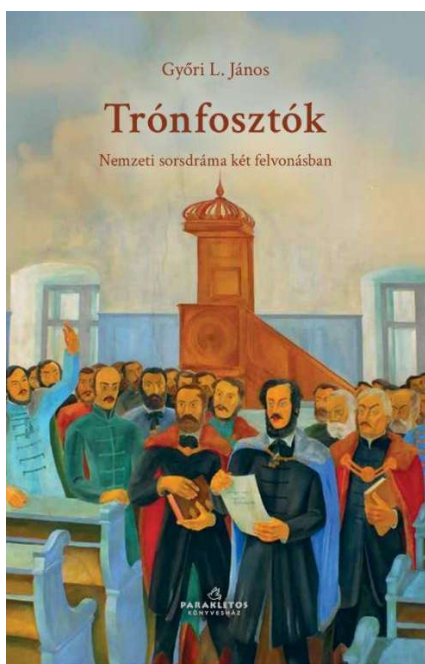

<https://doi.org/10.59424/debreceniszemle/2025/33/4/487-488>

Új történelmi dráma Debrecenről Debrecenben

Győri L. János: *Trónfosztók*.

Kiskunfélegyháza: Parakletos Könyvesház, 2025.

Győri L. János újabb sorsdrámája kapcsolódik Debrecenhez és két kiemelkedően fontos történelmi eseményhez. Ezek az 1849. április 14-én elfogadott Függetlenségi Nyilatkozat kihirdetése a Habsburg-Lotaringiai ház trónfosztásáról és Kossuth Lajos kormányzóvá választása. A két felvonás 12 jelenetében az események történelmi hűséggel kerülnek bemutatásra élvezetes párbeszéd-ek formájában. Az egyik főszereplő Kossuth Lajos, aki személyesen nincs jelen, de minden az ő tetteivel függ össze. A másik Könyves Tóth

Mihály, 14 társszereplő mellett, akit „Kossuth papjának” tekint a közvélemény, bár személyes találkozásuk csak a dráma végén sejthető. A dráma azt a lényegi változást érzékelteti, ami az Aradon tábori lelkesként működő papban végbement a korábbi lelkesedése után, amikor közvetlenül szembesült a háború emberi borzalmaival. Eljutott ahhoz a felismeréshez, igazsághoz, hogy „ami a szabadságnál fontosabb, az maga az élet”. A fővárossá alakult Debrecenben Könyves Tóth Mihály-nak két alkalommal, két ünnepségen volt fontos, aktív, „lelkesítő” szerepe: 1849. március 15-én és április 14-én, Kossuth kérésére. A dráma pergő eseményei Kossuth Lajos januári Debrecenbe érkezésétől kezdve mutatják be Könyves Tóth Mihály családjának életét a trónfosztás kihirdetésének városi, fáklyás megünnepléséig. Életük fontos bizalmi része, hogy Kossuth anyja és húga az ő családi örökségüket képező házban kap biztos szállást és háztartást. Kitűnően megformált, kiemelt szereplő Rákóczy János, Kossuth titkára, aki nem csak képviseli, hanem „meg is testesíti” a főnökét. Szoboszlai püspök, a Kollégium képviselői a valós, történelmi hátteret adják. Velük szemben van azonban egy nagyon szerencsésen kitalált

alak, Nánási Szabó János, a sebesült kollégiumi diák, akit Könyves Tóth házában ápol Janka, a lelkész nevelt lánya. A dráma érzelmi csúcsait jelentik, mikor János először március 15-én, transzcendens emelkedettségű, lázas látomásban, az ágyából, szó szerint ismétli el Könyves Tóth imáját a Kistemplomból. Végül, április 14-én, a Nagytemplomban zajló, „trónfosztó” eseményt közvetíti szó szerint „lelki riporterként” a halálos ágyán. Könyves Tóth Mihály nagy dilemmája az, hogy felismert igazsága, hogy „ami a szabadságnál fontosabb, az maga az élet”, kinek, mikor és hol mondható el, amit Kossuthnak is tudnia kell. Erre az alkalmat az aznap választott kormányzó szolgáltatta, mikor üdvözlő beszéd tartására kérte fel. „Kossuth papja” ebben a szerepben burkolhatta az üdvözlő beszédébe felismert igazságát az ünnepi fáklyás felvonuláson, első személyes találkozásuk előtt.

Az első felvonás hét jelenete Könyves Tóth Mihály Aradról történő hazahívásáról és megváltozott gondolkodású hazaérkezéséről szól a vele hazahozott Nánási Szabó János, sebesült kollégiumi diák mellett. Ebben a részben kerül bemutatásra Kossuth anyjának és húgának elhelyezése is a Könyves Tóth örökséget képező házban. A második felvonás öt jelenetében domborodik ki Könyves Tóth Mihály egyenes, igaz jel-

leme, amikor megfogalmazza Kossuth titkárának azokat a feltételeket, melyek között vállalja március 15-én az imát a Kistemplomban, majd április 14-én a Kormányzót üdvözlő beszédet az ünneplő, esti fáklyás menetnek.

A történelmi hűséget pontosan visszaadó drámából számomra felsejlik még egy másik, általánosnak tekinthető, történelmi igazság kimondhatósága is. Az, hogy a „tényleges történelmet formáló személyiségek” cselekvési mozgástere mennyire más, mint a „csak történelmileg fontos” személyeké. Az elsőnek sokszor kegyetlen, racionális terheket kell felvállalnia, míg a másik típusnak, amibe Könyves Tóth Mihály is tartozik, nem csak megengedhető, sőt szükséges a moralizálás.

Győri L. János remek dramaturgiai készségét bizonyítja a hiteles, korhű „debreceni ájer” megteremtése. Jó lenne ezt a drámáját is színpadon látni Debrecenben!

A könyvben a dráma előtt Fazakas Gergely Tamásnak, a Debreceni Egyetem Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet igazgatójának magas színvonalú bevezető gondolatai olvashatók.

Sipka Sándor
professor emeritus
Debreceni Egyetem